

Қосымша білім және тәрбие

Тел.: 8 (7172) 64-27-31, e-mail: k.jurnal@mail.ru

Редакцияның мекен-жайы:

Нұр-Сұлтан қаласы, Кенесары к-сі, 40, «7 континент» БО, 15-қабат.

Тел.: 8 (7172) 64-27-31, e-mail: k.jurnal@mail.ru

Журнал ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің есебіне қойылған.

2009 жылғы 20 ақпандағы № 9909-Ж есепке қою туралы куәлік. Жазылу индексі – 75289.

БҒМ РҚББОӨ

РУМЦДО МОН РК

Мазмұны / Содержание

Педагогикалық тәжірибе Педагогический опыт

«Қазақстан – менің алтын бесігім» Бекетаева Г.Е.	2
Итоги курса повышения квалификации «STEM технологии в образовательном процессе военно-патриотических клубов, классов и групп «Жас сарбаз» для педагогических кадров организаций образования, реализующих образовательные программы дополнительного образования для детей Салбенбекова С.Д.	4
Экологическое воспитание – это воспитание нравственности, духовности, интеллекта Сенкубаева О.Г.	5
Развитие музыкальных способностей в классе специального фортепиано» Курина Г.К.	7

Әдістемелік жұмыс Методическая работа

Баян аспабын алғаш меңгерудің әдіс-тәсілдері Даутбаева Б.М.	13
Вокал сабағындағы дауыс жаттығулармен жұмыстың әдіс-тәсілдері Болысбекова Б.А.	15
Ықпалас. «Жезкік» шығармасын талдау Муканова К.А.	18
Прима қобыз аспабын үйретудің әдіс-тәсілдері Ибраимова М.М.	21

Меншік иесі – Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК (Нұр-Сұлтан қаласы)

Редакциялық кеңес:

Шер Р.П., редакциялық кеңестің төрағасы, ҚР БҒМ РҚББОӨО директоры, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің кеңесшісі.

Іргебай Е.І., Нұр-Сұлтан қаласы Оқушылар сарайының директоры.

Гончаров А.С., «Қалалық техникалық шығармашылық орталығы» ММ қосымша білім беру педагогі, «Радио және робот техникасы» үйірмесінің жетекшісі.

Алтынбекова Ш.Д., Қарағанды қаласы «Балалар мен жасөспірімдер сарайы» КМҚК директоры.

Мажитов М.К., Қарағанды қаласы ЮНЕСКО Клубы №2 Өнер мектебінің директоры.

Ерубасева А.Ж., Павлодар қаласы, М.М. Катаев атындағы Оқушылар сарайының директоры.

Оразова Т.Б., ЮНЕСКО клубы Балалар көркемсурет мектебінің директоры, Шымкент қаласы.

Умурзаков А.Г., Ақмола облысының балалар-жасөспірімдер туризмі, өлкетану және экология облыстық орталығының директоры.
Сенгалиев О.Т., Ақтөбе қаласы Жас натуралистер станциясының директоры.

Шығарумен жұмыс жасағандар:

Бас редактор – Дауешова С.М.

Жауапты редактор – Салбенбекова С.Д.

Мәтінді терген – Хұрмет К.Х.

Редакцияның мекен-жайы: Астана қаласы, Кеңесары к-сі, 40, «7 континент» БО, 15-қабат. Тел.: 8 (7172) 64-27-31, e-mail: k.jurnal@mail.ru

Журнал ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің есебіне қойылған.

2009 жылғы 20 ақпандағы № 9909-Ж есепке қою туралы куәлік.

Жазылу индексі – 75289.

Басылымның кезеңділігі – жылына 4 рет.

Редакция материалдардағы ақпарат үшін жауап бермейді. Редакцияның пікірі автордың пікірімен әрдайым сәйкес келмейді. Қолжазбалар рецензияланбайды және қайтарылмайды.

Редакция мақалаларды, әдістемелік әзірлемелерді қысқартуға, редакциялауға және қажет болса, әдеби түзетулер жасауға құқылы. Респонденттердің материалдары қайтарылмайды және рецензияланбайды. Редакция хат алмаспайды.

«ҚАЗАҚСТАН – МЕНІҢ АЛТЫН БЕСІГІМ»

Бекетаева Гүлдана Ескеновна,
«Республикалық қосымша білім беру
оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК
Көркем-эстетикалық бағыттағы бөлімнің
әдіскері

2020 жылғы 29 ақпан – 1 наурызда Шымкент қаласы, №4 колледж базасында «Қазақстан – менің алтын бесігім» республикалық балалар фестивалі ұйымдастырылып өткізілді.

Фестивальдің басты мақсаты: қазақстандық қоғамның дәстүрлі мәдени, рухани және адамгершілік құндылықтарына негізделген азаматтық жауапкершілікті қалыптастыру үшін жағдай жасау, төзімділікке тәрбиелеу және Қазақстан халқының түрлі этностарының мәдени дәстүрлерін зерделеу арқылы жетім балалардың және ата-аналарының қарауынсыз қалған балалардың шығармашылығын дамыту.

Фестивальге жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар 170 қатысушы қатысты. Балаларға музыка және театр, хореография өнері бойынша өз күштерін сынауға мүмкіндік берілді. Фестиваль келесі бағыттар бойынша ұйымдастырылып жүргізілді:

«Татулықтың тұтқасы-бірліктің бесігі» халық билері байқауы. Бұл номинацияда әртүрлі ұлттар мен этностардың билері, стиль, техника мен музыкаға түрлі әлем

халықтарының билері ұсынылды;
«Жүрек жылуы» вокалистер байқауы. Вокалистер байқауы (соло, дуэт, трио) келесі жас санаттары бойынша өткізілді: (орта топ – 10-13 жас, ересек топ – 14-17 жас). Вокалистердің өнер көрсету бағдарламаларына 2 шығарма енгізілді: бір – қазақстандық автор, екінші – кез келген автордың туындысы.

«Ризамын халқыма!» музыкалық-театрландырылған қойылымдар байқауы. Аталған номинацияда музыка, драма, хореография және опера өнерін, ұлттық, этнографиялық, заманауи билердің, классикалық балеттің және т.б. элементтерін қамтитын мюзикл ұсынылды.

Фестивальге ұсынылған нөмірлерді М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің өнер кафедрасының оқытушылары, Шымкент қалалық мәдениет үйінің өнер қайраткерлері, Ж.Шанин атындағы Шымкент қалалық академиялық қазақ драма театрының және Шымкент қалалық орыс драма театрының театртанушыларынан құралған қазылар алқасы бағалады.

Аталмыш фестивальдің жеңімпаздары Бас жүлде, I, II, III дәрежелі дипломдар және қосымша 14 номинация бойынша марапатталып бағалы сыйлықтар табысталды. Барлығы қатысушыларға сертификаттар және бағалы сыйлық Смарт-сағаттар табыс етілді. Дайындаған педагогтерге, әділқазылар алқасына, білім басқармасының өкілдеріне және тағы басқа Фестивальді ұйымдастырып өткізуге ықпал еткендерге алғыс хаттар табысталды.

Фестивальдің нәтижесі бойынша қазылар алқасы жеңімпаздарды анықтады:

«Татулықтың тұтқасы - бірліктің бесігі» халық билері байқауы:

Бас жүлде – «Аққу-Үміт» ансамблі, Шығыс-Қазақстан облысы (экшн видеокамера).

I орын – «Балдаурен» ансамблі, Шымкент қаласы (планшет).

II орын – Ақмола облысы, «Смайл» ансамблі (планшет).

III – «Айкөркем» ансамблі, Павлодар облысы (планшет).

«Жүрек жылуы» вокалистер байқауы (кіші

топ – 10-13 жас):

Бас жүлде - Доценко Евгений, Павлодар облысы (экшн-видеокамера).

I орын – Зайцева Виктория, Шығыс-Қазақстан облысы (планшет).

II орын – Мухитова Анастасия, Қостанай облысы (планшет).

III орын – Исмаев Құдайберген Түркістан облысы (планшет).

«Жүрек жылуы» вокалистер байқауы (ересек топ – 14-17 жас):

Бас жүлде Клименко Антон Қарағанды облысы (экшн видеокамера).

I орын – Мукашева Мадина Қостанай облысы (планшет).

II орын – Ващенко Татьяна Шымкент қаласы (планшет).

III орын – «Арай» тирасы, Солтүстік Қазақстан облысы (планшет).

«Ризамын халқыма!» музыкалық-театрландырылған қойылымдар байқауы: Бас жүлде – «Таңшолпан» ұжымы, Шымкент қаласы (экшн видеокамера).

I орын – «Жұлдыз» ұжымы, Ақмола облысы (планшет).

II орын – «Жанұя кешені» ұжымы, Алматы қаласы (планшет).

III орын – «Манғыстау-Маржаны» ұжымы, Манғыстау облысы (планшет).

Сондай-ақ, номинациялар бойынша дипломдармен және бағалы сыйлықтармен марапатталды:

1. «Жас орындаушы» - трио «Жанару», Алматы қаласы;

2. «Ең жарық Жұлдыз» - Даурова Аруна, Қызылорда облысы;

3. «Үміт беруші» - Шроо Марина, Ақтөбе облысы;

4. «Ең үздік қазақ халқының фольклоры» - Григорьев Лев, Атырау облысы;

5. «Ең тартымды қатысушы» - Усманова

Жансая, Түркістан облысы;
6. «Үздік орындаушылық шеберлік» - Қанатбаева Жанна, Батыс-Қазақстан облысы;
7. «Үздік халық би» - «Тандем ансамблі», Қостанай облысы;
8. «Үздік ер адамның рөлі» - Турганбаев Темирлан, Шығыс-Қазақстан облысы;
9. «Бейнені үздік актерлік түрлендіру» - «Айшуақ» ұжымы, Алматы облысы;
10. «Үздік әйел рөлі» - Мухамеджанова Лаура, Павлодар облысы;
11. «Көркем сөз» - «Атамекен» ұжымы, Қызылорда облысы;
12. «Үздік екінші пландағы рөл» - Малоиван Ольга, Ақтөбе облысы;
13. «Үздік композициялық қойылым» - «Асыл Арман» ұжымы, Нұр-Сұлтан қаласы;
14. «Үздік би этюдi» - «Таңшолпан» ұжымы, Атырау облысы.

**ИТОГИ КУРСА ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ
«STEM ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ВОЕННО-
ПАТРИОТИЧЕСКИХ КЛУБОВ, КЛАССОВ И ГРУПП «ЖАС САРБАЗ»
ДЛЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ ОРГАНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ,
РЕАЛИЗУЮЩИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПРОГРАММЫ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ ДЕТЕЙ**

Салбенбекова Салтанат Даулетхановна,
руководитель отдела социально-педагогического направления
Республиканского учебно-методического центра дополнительного
образования МОН РК, г. Нур-Султан

В своем Послании народу Казахстана «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» Первый Президент, Елбасы Республики Казахстан Нурсултан Назарбаев, сказал: «Необходимо создать детско-юношеские объединения «Сарбаз», по аналогии с бойскаутским движением, усилить роль военно-патриотического воспитания в школах». Поэтому государству необходима принципиальная ориентация системы образования на будущее – стратегия развития образования для того, чтобы успеть своевременно подготовить молодежь к жизни и профессиональной деятельности в новых условиях уже формирующегося глобального информационного общества.

Создание специализированного класса «Жас сарбаз» в общеобразовательных учебных заведениях и привлечение учащихся к занятиям в них является одним из наиболее эффективных методов подготовки учащихся к защите Отечества. В целях создания условий для обновления знаний и совершенствования профессионального мастерства педагогических работников военно-патриотических клубов, классов и групп «Жас сарбаз» общеобразовательных школ, их обучение формам и методам гражданского воспитания детей и молодежи современного Казахстана Республиканским учебно-методическим центром дополнительного образования МОН РК проведен курс повышения квалификации «STEM технологии в образовательном процессе военно-патриотических клубов, классов и групп «Жас сарбаз» в г. Нур-Султан 5-8 января 2020 года.

Курс включал в себя круг вопросов, касающихся сущности приоритетов государственной политики в области дополнительного образования в Республике Казахстан, законодательных и нормативных правовых основ регулирования

деятельности организаций образования, реализующих образовательные программы дополнительного образования для детей, психолого-педагогических аспектов деятельности военно-патриотических клубов, классов и групп «Жас сарбаз», возрастных особенностей подростков, методологических основ педагогики дополнительного образования для детей, специфики социально-психологического климата военно-патриотического клуба, технологии социальной адаптации ребенка в условиях организации дополнительного образования для детей, STEM-образования как одного из направлений дополнительного образования, организации деятельности военно-патриотических клубов в организациях образования.

Вопросы курса по нормативно правовому модулю раскрывал вопросы по обновлению законодательной, нормативной правовой базы дополнительного образования для детей, направления модернизации казахстанского образования, по психолого-педагогическому модулю предполагал совершенствование знаний о психолого-педагогических аспектах воспитания детей, развития личности обучающегося с учетом возрастных особенностей, рассматривает проблемы межличностного общения в педагогическом коллективе и преодоление межличностных конфликтов, по теоретико-технологическому модулю раскрывал новые педагогические, проектные и исследовательские технологии, содержание и формы деятельности в военно-патриотических клубах, особенности их применения, основные ожидаемые результаты, по практико-ориентированному модулю программы способствовал совершенствованию педагогической деятельности в условиях перехода к практико-ориентированному образованию, реализации инновационных

проектов, освоение которых возможно в ходе практических занятий в военно-патриотических клубах.

Количество слушателей – 38 человек. Теоретические и практические занятия проводились на государственном и русском языках.

Теоретические и практические занятия проводили представители Управления превенции и добропорядочности Департамента Агенства РК по противодействию коррупции по г. Нур-Султан, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, ТОО «R4 Technology & Research Center», школы-лицея №50 «Қазғарыш» им. Райымбек батыра и школы-лицея № 85 г. Нур-Султан.

**ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ – ЭТО ВОСПИТАНИЕ
НРАВСТВЕННОСТИ, ДУХОВНОСТИ, ИНТЕЛЛЕКТА**

Сенкубаева Орал Галимжановна,
методист отдела туристско-
краеведческого, эколого-
биологического направления
РУМЦДО МОН РК г. Нур-Султан

**Что такое экологическое воспитание?
Что такое экологическая культура личности?**

Экологическое воспитание - составная часть нравственного воспитания. Поэтому

под экологическим воспитанием понимаем единство экологического сознания и поведения, гармоничного с природой. На формирование экологического сознания оказывают влияние экологические знания и убеждения. А экологическое поведение формируется годами и не столько на уроке, сколько во внеклассной и внешкольной деятельности. Поэтому формирование экологического сознания и поведения в единстве необходимо начинать с детьми дошкольного и с младшего школьного возраста.

Формирование начал экологической культуры — это становление осознанно-правильного отношения непосредственно к самой природе во всём её многообразии, к людям, охраняющим и создающим её, а также к людям, создающим на основе её богатств материальные или духовные ценности. Это также отношение к себе, как части природы, понимание ценности жизни и здоровья и их зависимости

от состояния окружающей среды. Это осознание своих умений созидательно взаимодействовать с природой.

В формировании мировоззрения личности важную роль играет окружение ребенка, социальная и культурная среда, а также его особенный взгляд на все с самого раннего возраста.

Младший школьный возраст наиболее оптимален для усвоения нравственных норм и ознакомления их с общественной жизнью. Через участие в общественной жизни (общественные акции, общественно полезный труд, школьные и государственные праздники, коллективные творческие дела, забота о природе и т. д.), совместный труд, чтение детских периодических изданий, дети приобщаются к жизни своей страны, познают ту реальную экологическую действительность, которая их окружает. Поэтому, организуя экологическое воспитание, необходимо опираться на психологические особенности младших школьников.

Ребенок 6-9-летнего возраста мыслит образами, конкретными категориями, эмоционально воспринимает ярко окрашенные события и факты. Ему непонятны сложные абстракции. Он не проникает в сущность природных явлений. Поэтому ознакомление детей с жизнью природы строится на доступных, конкретных фактах, явлениях, событиях, показывая логические связи между ними. Это ближе и понятнее ребенку. Например, принимая участие в работе на пришкольном участке, дети выращивают цветы, овощи, учатся ухаживать за растениями, видят процесс развития декоративных и овощных культур и результаты своего труда.

Раскрыть перед ребёнком красоту природы и научить увидеть её – дело сложное. Для этого педагог сам должен уметь жить в гармонии с природой, а дети должны быть готовы подражать каждому его движению. Они очень наблюдательны и внимательны к словам педагога, хорошо отличают положительное и отрицательное в действиях взрослых. Экологическая воспитанность, искренняя любовь к природе означает не только определённое душевное состояние, восприятие её красоты, но и её понимание и познание.

Как известно, душа народа в его языке. Поэтому, языковая среда есть важная составляющая воспитывающей среды.

Она, прежде всего, проявляется в «культуре родного языка, родного слова». «Ребенок не увидит красоты окружающего мира, если он не почувствовал красоты слова...» Родной язык, родное слово должны пронизывать жизнь детей.

Воспитание любви к родному слову невозможно без хороших книг, без чтения. Поэтому необходимо постоянно обращаться к книге, побуждать детей к чтению. Для этого необходимо использовать собственное выразительное чтение, обсуждение прочитанных книг.

В организации экологического воспитания, важно учитывать и такую особенность младших школьников, как активность. Готовность к активным действиям, к поиску новых впечатлений и новых друзей, открытость любому жизненному опыту, неуёмная энергия детей этого возраста предоставляют широкие и разнообразные возможности в организации экологического воспитания. Дети с удовольствием участвуют в различных видах деятельности, выполняют поручения, трудятся на пользу общества.

Важное место в жизни младших школьников занимает игра. Это познавательные, экологические, подвижные игры, игровые названия, что импонирует восприятию младшего школьника и делает очень серьезные понятия близкими и доступными.

В настоящее время каждый человек, не зависимо от его специальности, должен быть экологически образован и экологически культурен. Только в этом случае он сможет реально оценивать последствия своей практической деятельности при взаимодействии с природой. Если в деле экологического образования и просвещения уже многое что начато, и самое главное, делается, то, в отношении экологической культуры мало что предпринято. Возможно, это объясняется и трудностью точного определения, что же такое «экологическая культура». В самом общем виде можно сказать, что «экологическая культура» это система знаний, умений, ценностей и чувство ответственности за принимаемые решения в отношении с природой.

Основными компонентами экологической культуры личности должны стать: экологические знания, экологическое мышление, экологически оправданное поведение и чувство любви к природе.

РАЗВИТИЕ МУЗЫКАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ В КЛАССЕ СПЕЦИАЛЬНОГО ФОРТЕПИАНО

Иващенко Наталья Евгеньевна,

заместитель директора по УР Курина Галина Константиновна, преподаватель по классу фортепиано КГКП «Детская музыкальная школа №1 акимата города Усть-Каменогорска», Восточно-Казахстанская область, г. Усть-Каменогорск

Анализ психолого-педагогической литературы показал, что проблема развития музыкальных способностей личности изучалась с различных сторон.

Так философские, методологические и социологические аспекты проблемы нашли отражение в работах советских, российских, а также ученых дальнего зарубежья. Среди них работы В.Г. Афанасьева, Г.Я. Буш, П.П. Блонского, В.В. Давыдова, И.Я. Лернера, А.С. Макаренко, К. Роджерса, В.А. Сухомлинского, С.Т. Шацкого, и др. На их основе можно определить важнейшие педагогические условия эффективной организации процесса развития творческой активности. В музыкальной педагогике проблема развития музыкальных способностей подрастающего поколения, также активно разрабатывается. Об этом свидетельствуют исследования О.А. Апраксиной, Н.А. Ветлугиной, И.Л. Дзержинской, О.П. Рудницкой, А.Ф. Линенко, Л.А. Хлебниковой, Г.П. Шевченко, и др.

Вместе с тем, несмотря на многосторонность научного рассмотрения, развитие музыкальных способностей учащихся ДМШ продолжает оставаться одной из сложных и малоизученных проблем для учреждений дополнительного образования.

Целью обучения детей в ДМШ и ДШИ является подготовка в большинстве своём музыкантов – любителей, которые обладают навыками музыкального творчества, могут самостоятельно разобрать и выучить музыкальное произведение любого жанра, свободно владеть инструментом, подобрать любую мелодию и аккомпанемент к ней. Научить музицировать можно любого ученика, имеющего даже весьма средние музыкальные данные. Всё это требует от педагога высокого профессионализма, творческого подхода к обучению ребёнка и большой к нему любви и уважения.

Адаптируется к новой ситуации содержание и структура учебного процесса: дети принимаются в ДМШ и ДШИ без конкурсного отбора, а поэтому некоторые виды работы упрощаются (например, снижаются требования к техническому зачёту, к чтению нот с листа) или вовсе исчезают. Зачастую часы по специальности приходится «делить» с синтезатором – инструментом, стремительно входящим в музыкальную практику. Проблема усложняется ещё и тем, что здоровье современных детей серьёзно отличается от физических параметров их сверстников 60- 80-х годов прошлого века. Добавьте к этому всё возрастающую учебную нагрузку в общеобразовательной школе, наличие множества «отвлекающих» факторов в виде компьютерных игр, интернета и прочее. Как естественный результат – современному ребёнку трудно сосредоточиться на определённой задаче.

Актуальность темы обусловлена развитием проблем музыкальной педагогики в области формирования музыкальных способностей в классе специального фортепиано.

Цель исследования – разработка системы методов развития музыкальных способностей в классе специального фортепиано и проверка ее целесообразности опытно - экспериментальным путем.

Объект исследования – процесс развития музыкальных способностей учащихся в классе специального фортепиано.

Предмет исследования – педагогические условия развития музыкальных способностей учащихся в классе специального фортепиано в условиях ДМШ.

В связи с поставленной целью основными задачами нашего исследования явились:

1) Анализ психолого-педагогической и методической литературы по проблеме

развития музыкальных способностей.

2) Апробирование и проверка существующих методов развития музыкальных способностей в классе специального фортепиано в процессе экспериментального исследования.

3) Обобщение и систематизация результатов опытно-экспериментальной работы.

Гипотеза – развитие музыкальных способностей в классе специального фортепиано будет проходить более эффективно, при соблюдении следующих педагогических условий:

- взаимосвязь педагогических, психологических и музыкальных знаний с содержанием, формами и методами педагогической деятельности;

- применение дифференцированного подхода к учащимся;

- обеспечение педагогом взаимосвязи эмоционально - волевого и интеллектуального развития учащихся ДМШ.

Методологической основой в нашем исследовании мы опирались на труды по проблеме развития музыкальных способностей Б. М. Теплова, К. В. Тарасовой, В. И. Петрушина, С. А. Роговой, Д. К. Кирнарской; современные методики музыкального воспитания Н. А. Ветлугиной, Г. А. Волковой, Л. А. Джалолов; современные музыкальные технологии, разработанные Е. Винокуровой; методологические работы Э. Б. Абдуллина, В.А. Школяр и другие.

Методы исследования:

1) анализ психологической и музыкально-педагогической литературы;

2) наблюдение за учащимися и обобщение результатов;

3) диагностика музыкальных способностей учащихся;

4) опытно-экспериментальная работа.

Рассматривая структуру и содержание способностей, мы приходим к выводу, о значительном вкладе в разработку теории способностей Б.М. Теплова, который предложил следующее определение способностей подчеркивая, что они не сводятся к знаниям, умениям, навыкам, но обеспечивают их приобретение и успешное выполнение человеком деятельности. Данное определение принято в настоящее время в психолого-педагогической науке.

В своей теории способностей Б.М.Теплов выделяет общие и специальные способности. Под общими способностями ученый понимает - система индивидуально-волевых свойств личности, которая обеспечивает продуктивность в овладении знаниями, умениями, навыками при осуществлении различных видов деятельности. Основа развития общих способностей заложена в психических процессах.

Под специальными же способностями Б.М. Теплов понимает систему свойств личности, которая помогает достигнуть высоких результатов в какой-либо специальной области деятельности, например, музыкальной, литературной, изобразительной, сценической, спортивной, военной и т.д.

Мы рассматриваем проблемы развития музыкального слуха, музыкальной памяти, чувства ритма и другие показатели структурных составляющих музыкальных способностей, а также методы и средства их воспитания и развития.

1. Интонирование голосом отдельных звуков, сыгранных педагогом;

2. Подбор по слуху и транспонирование мелодий известных песен и разучиваемых произведений - сольфеджирование разучиваемых произведений;

3. Пропевание одного из голосов в полифоническом произведении с одновременным исполнением остальных на фортепиано;

4. Определение на слух интервалов и аккордов;

К методам развития чувства ритма относятся:

1. Просчитывание исполняемой музыки;

2. Начертание ритмо-схем;

3. Простукивания-прохлопывания метроритмических структур;

4. Дирижирование;

5. Совместный с педагогом счет;

6. Игра в ансамбле.

Для развития музыкальной памяти используются методы:

1. Метод актуализации музыкальной памяти;

2. Метод активного воспроизведения;

3. Метод осмысленного понимания музыки;

4. Метод смысловых опорных пунктов;

5. Метод умозрительного запоминания музыки.

В психологии память называют мнемической деятельностью (по имени богини памяти и матери девяти муз Мнемозины; ей же

древнегреческая мифология приписывает изобретение речи и света).

Задачи ОЭР:

1. Разработка диагностики и проверка уровня развития музыкальных способностей учащихся;

2. Создание оптимальных педагогических условий, направленных на развитие музыкальных способностей обучающегося. Опытно-экспериментальная работа проводилась на базе детской музыкальной школы №1 акимата г. Усть-Каменогорска. Исследование проводилось в течение пяти лет с учащимися фортепианного отделения. Количество экспериментируемых учащихся составило - 9 человек.

Опытно-экспериментальная работа состояла из 3 этапов:

1. Констатирующий;

2. Формирующий;

3. Контрольный;

На констатирующем этапе эксперимента: Была разработана методика выявления уровней музыкальных способностей школьников;

Также для экспертной оценки музыкальных способностей школьника мы использовали тестовые задания;

Поскольку учащиеся находились на дебютном этапе обучения, тестовые задания основывались не на оценке знаний, а на исследовании когнитивной деятельности.

•Тест-игра «Повторяем мелодию» (уровень развития слухо-моторных представлений).

•Тест-игра «Тайна гармонии» (Проверка гармонического слуха).

•Тест - игра «Чьи голоса звучат?» (проверка тембрового слуха).

•Тест - игра «Играем громко - тихо» (Проверка динамического слуха).

•Тест-игра «Закончи мелодию» (Проверка архитектурного слуха).

•Тест-игра «Играем знакомую мелодию» (Диагностика чувства темпа и метроритма).

•Тест-игра «Аплодисменты» (Изучение чувства ритма.)

•Тест-игра «Сочини мелодию» (проверка творческого воображения).

•Тест-игра «Музыкальный калейдоскоп» (Диагностика эмоциональной отзывчивости на музыку).

•Тест-игра «Пусть музыка звучит» (Изучение мотивационного компонента

музыкальных вкусов ребёнка).

Поскольку учащиеся в период констатирующего этапа эксперимента находились на дебютном этапе обучения, мы сознательно не рассматривали такие критерии как работоспособность, целеустремленность и способность к самовыражению, координация рук, способность к публичному выступлению, а также игра в ансамбле, так как для этого требовалось накопление некоторых необходимых знаний умений и навыков в области фортепианного исполнительства.

В результате обнаружили следующие данные: только один из учащихся класса на констатирующем этапе эксперимента имел высокий уровень сформированности музыкальных способностей по таким параметрам как музыкальный слух и творческое воображение. В то же время чувство ритма и музыкальная память у этого учащегося нами было оценено как уровень средний. Это составило 11% от общего количества всех учащихся. Итоговые показатели остальных участников эксперимента оказались следующие: 34% учащихся класса показали средний уровень музыкальных способностей, а 55% - низкий уровень музыкальных способностей.

Приведенные показатели свидетельствовали о необходимости создания оптимальных педагогических условий, направленных на развитие музыкальных способностей обучающихся, поиска путей и методов, адекватных реальными условиями их реализации в условиях детской музыкальной школы.

Занятия по предмету «Специальное фортепиано» в ДМШ на протяжении формирующего этапа эксперимента проводились в объёме, определённом действующим в Казахстане учебным планом. За основу была взята разработанная нами рабочая программа по классу специального фортепиано. Данная программа была создана в условиях поиска новых направлений и вариантов в работе с детьми. Она также, предусматривает возможности дифференцированного подхода к воспитанию юных пианистов в соответствии с их перспективными целями, а именно, нацелена на развитие интереса у учащихся на занятиях музицирования в свободное от научно-познавательной деятельности время. Цель используемой нами программы:

развитие музыкальных способностей учащихся через разнообразные формы работы в фортепианном классе с учётом их психофизиологических особенностей. Также были использованы методы развивающего обучения, в классе специального фортепиано, нацеленные на творческое развитие учащихся: Одним из таких нами был использован метод «редакторской обработки нотного текста» (автор Елена Винокурова)

- Редакторская обработка нотного текста.
- Обучение подборанию мелодии и аккомпанемента.

Для развития и активизации музыкального слуха мы сочли наиболее полезной формой его развития подборание.

На начальном этапе обучения на своих занятиях мы использовали простейшие, элементарные задания, в форме увлекательной игры из сборника Яна Достала «Ребенок за роялем».

Для развития и активизации музыкального слуха мы сочли наиболее полезной формой его развития подборание.

Процесс развития навыка игры по слуху мы условно разделили на три этапа.

1. Первый этап заключался в освоении клавиатуры без нот.
2. Вторым этапом было построение на транспонировании мелодии и фактуры.
3. Третьим этапом являлся подборание музыкального текста.

В процессе формирующего этапа эксперимента, важной задачей которого было также развитие творческого воображения, мы использовали методы элементарного сочинительства.

Наша задача состояла в организации творческой деятельности и в поддержке стремления ученика найти решение самостоятельно.

Развивая музыкальные способности учащихся на формирующем этапе эксперимента, мы также работали над развитием эмоционально-волевых процессов личности участников эксперимента. Так называемое, «сценическое самоощущение» (термин К.С. Станиславского), представляет собой синтез умственных и эмоциональных данных исполнителя, направленных на оптимальное достижение творческой цели. На практике, концертное волнение испытывают все артисты, но нет двух

исполнителей, которые переживают одинаковое психологическое состояние, при выходе на сцену. Для кого-то волнение становится стимулом для эмоционального подъема, у других же волнение уничтожает всю предварительную работу, приводит к скованности всего тела.

В процессе эксперимента мы применяли следующие описанные в психологической литературе методы развития эмоционально-волевой сферы учащихся: имплозия, релаксация, игра перед воображаемой аудиторией, ментальная репетиция.

Важную роль в развитии комплекса музыкальных способностей на формирующем этапе нашего эксперимента составляла игра в ансамбле.

Педагоги-практики знают, что игра в ансамбле, как нельзя лучше дисциплинирует ритмику, совершенствует умение читать с листа, является незаменимой, с точки зрения, выработки технических навыков и умений, необходимых для сольного исполнения. Ансамблевое музицирование обладает огромным развивающим потенциалом всего комплекса способностей учащихся: музыкального, слуха, памяти, ритмического чувства, двигательных навыков; расширяется музыкальный кругозор, интеллект музыканта; воспитывается и формируется художественный вкус, понимание стиля, формы, содержания исполняемого произведения.

Наиболее популярный вид ансамблевого музицирования в детской музыкальной школе – игра в фортепианном дуэте. Музыкальный материал нами подбирался из лучших образцов детской музыкальной литературы.

На заключительном этапе эксперимента, в соответствии с логикой нашего исследования в нем были задействованы следующие виды и формы экспериментальной работы: была разработана система критериев, адекватных основным целям и задачам исследования. Полученные данные анализировались, подвергались всесторонней обработке и осмыслению, на основании чего делались определённые выводы.

Смысл наблюдений сводился к следующему: каждый ученик исполнял на заключительном этапе эксперимента программу, включающую полифонию, крупную форму, пьесу и ансамбль. Качественный уровень исполнительской

культуры учащихся оценивала комиссия в составе педагога-экспериментатора и ещё двух экспертов по 5-балльной шкале. Критериями оценки являлись: выразительность интонирования мелодической линии, точность воспроизведения текста, ритмическая устойчивость, грамотная фразировка, ровность звукоизвлечения, чувство единства формы, наличие местных и главных кульминаций, техническая оснащённость и образность исполнения. Из общего количества учащихся 55% продемонстрировали высокие результаты, соответствующие высокому уровню развитости музыкальных способностей. 45% испытуемых по итогам заключительного этапа эксперимента соответствуют среднему уровню развития музыкальных способностей. Низкого уровня развития музыкальных способностей на заключительном этапе эксперимента мы не выявили. Особо следует отметить высокий уровень развития исполнительских способностей в ансамблевом музицировании всех испытуемых учащихся, что обусловлено огромным развивающим потенциалом совместного музицирования.

Таким образом, эксперимент показал, что избранная нами система методов развития музыкальных способностей в классе специального фортепиано существенно повысила уровень музыкальности и исполнительской культуры учащихся, принявших участие в эксперименте.

Проведённые опытно-экспериментальные исследования позволяют сделать следующие выводы:

1. Опытное-экспериментальная работа подтвердила предположение о том, что развитие музыкальных способностей в классе специального фортепиано будет проходить более эффективно, если соблюдать следующие условия:

- взаимосвязь педагогических, психологических и музыкальных знаний с содержанием, формами и методами педагогической деятельности;
- применение дифференцированного подхода к учащимся;
- обеспечение педагогом взаимосвязи эмоционально - волевого и интеллектуального развития учащихся.

2. Методическая реализация проблемы

формирования музыкальных способностей учащихся в ходе опытно-экспериментальной работы дала высокие результативные показатели, свидетельствующие о повышении уровня музыкальности и исполнительской культуры учащихся.

3. Последовательные и систематические занятия в классе специального фортепиано помогают развить музыкальные способности учащихся и повысить уровень их исполнительской культуры.

Нами был проведён обширный анализ психолого-педагогической литературы, изучена и проанализирована психолого-педагогическая, методическая, музыковедческая литература по данной проблеме, обобщён собственный опыт работы с детьми, выбраны методы, способы, специальные задания для развития музыкальных способностей учащихся в классе специального фортепиано, оценен уровень сформированности музыкальной активности детей. Анализ показал, что проблема развития музыкальных способностей личности изучалась с различных сторон. Тем не менее, не смотря на значительное количество научно-методических разработок, множество трудов на современном этапе работы с учащимися класса специального фортепиано учреждений дополнительного образования остается актуальной.

В ходе проведённого исследования и экспериментальной работы подтвердилась выдвинутая нами гипотеза: развитие музыкальных способностей в классе специального фортепиано будет проходить более эффективно, при соблюдении следующих педагогических условий:

- взаимосвязь педагогических, психологических и музыкальных знаний с содержанием, формами и методами педагогической деятельности;
- применение дифференцированного подхода к учащимся;
- обеспечение педагогом взаимосвязи эмоционально - волевого и интеллектуального развития учащихся ДМШ подтвердилась.

Данная работа не претендует на окончательное и исчерпывающее решение проблемы развития музыкальных способностей учащихся класса специального фортепиано. Дальнейшее исследование может быть продолжено в направлениях, связанных с другими методами.

Список литературы:

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М., 1991.
2. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин. – СПб., 1999.
3. Гальтон Ф. Психология и социология / 7. Общая психология
4. Платонов К.К. Проблемы способностей / К.К. Платонов – М., 1988.
5. Петрушин В.И. Психология и педагогика художественного творчества. / Учебное пособие. – М., 2006.
6. Теплов Б.М. Способности и одарённость / Б.М. Теплов; Под ред. А.В.
7. Шадриков В.Д. Способности, одаренность, талант // Развитие и диагностика способностей. Отв. ред. Дружинин В.Н., Шадриков В.Д. М., 1991.

**БАЯН АСПАБЫН АЛҒАШ МЕНҒЕРТУДІҢ
ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ**

Даутбаева Бакыт Мейрамбековна,
Алматы облысы, Балқаш ауданының «Саз мектебі» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорыны директоры, баян сыныбының мұғалімі

Сабақтың мақсаты:

1. Білімділік:

Баян аспабының құрылысы және клавиатурасының жүйесін нақты меңгеру. Баян аспабының түйме басқыш құрылысымен нота графикасының ерекшеліктерін біліп, нотаны парақтан оқу дағдысын қалыптастыру.

C-dur гаммасының орындалуы және саусақ қойылымын үйрету.

Ноталарды ұзақтықпен санап ойнау (бүтін, жартылық, төрттік, сегіздік).

2. Тәрбиелілік:

Баян аспабының ерекшелігін түсіндіру, шығармаларды орындаумен қатар әуендерді сүйемелдеудегі рөлі.

3. Дамытушылық:

Мехпен жұмыс жасау.

Гамма ойнауда саусақ қойылымын дағдыландыру.

Парақтан санап үйренуді қалыптастыру.

Сабақтың типі : аралас сабақ.

Сабақтың әдісі: сөздік, көрнекілік, практикалық.

Сабақтың көрнекілігі: баян аспабы, нота жазбалары, клавиатура жүйесінің суреті.

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі: сәлемдесу, оқу құралын тексеру.

II. Үй тапсырмасын тексеру.

1. Баян аспабының құрылысы? (мех, оң жақ басқыш, жұмыс белдігі және т.б).

2. Шығарма орындату. (I тоқсанда ойнаған шығармаларын орындату).

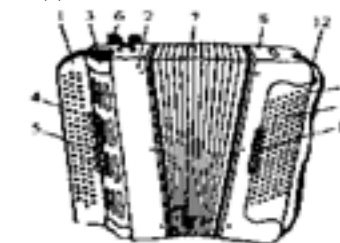
М. Магиденко «Петушок», М. Красев «Ёлочка», А. Денисов «Этюд»

Жаңа тақырып:

«Баян аспабының алғаш меңгертудің әдіс-тәсілдері»

1. Баян аспабына отырудың ережесін түсіндіру.

Баян тартқан кезде дұрыс отырамыз және аспап дұрыс орналастыруы тиіс. Табанымызды еденге тірей отырып, орындықтың жартысына ғана отырамыз. Отырысымыз орнықты, сәл алға қарай бүгіліп отыруымыз керек. Тіземіздің биіктігі орындықтың деңгейінде болуы тиіс. Сол аяғымыз сәл алға қарай созылып тұруы керек. Оң немесе сол аяқтың өкшесін көтеруге, мехтің қозғалуына аяқпен көмектесуге болмайды. Аспаптарды мех сол аяқта, гриф оң аяқта болатындай етіп орналастырғанымыз жөн. Оң белдемше иықтың ортасына киеді. Аспабымызмен оқушының кеудесінің арасында аз ғана бос кеңістік қалуы керек. Сол жақтағы белдемше мех созылған кезде сол қолды тіреу қызметін атқарады. Дұрыс реттеліп тағылған белдемше аспаптың дұрыс орналасуына және қолдардың еркін қимылдауына көмектеседі. Баянда ойнау кезінде оң қолды бос ұстау керек. Шынтақ денеге қатты тақалмауға, жоғары көтеріліп

Внешний вид баяна:
1 — гриф; 2 — правая часть корпуса; 3 — правая рамка; 4 — правая клавиатура; 5 — переключатель регистров; 6 — правый ремень; 7 — мех; 8 — левая часть корпуса; 9 — левая рамка; 10 — левая клавиатура; 11 — переключатель с гитарного на выборный аккомпанемент; 12 — левый ремень.

тұрмауы керек. Саусақ клавиатураның үстінде сәл ғана төмен, бүгіліп орналасады. Сол қол мейіз қозғалысын қадағалап отырады. Ойын кезінде үлкен саусақпен белдемше негізгі болып есептеледі. Білек қимылдаған кезде үлкен саусақ аспап шетімен еркін сырғиды.

2. Баян аспабының оң жақ түйме басқыш жүйесімен таныстыру.

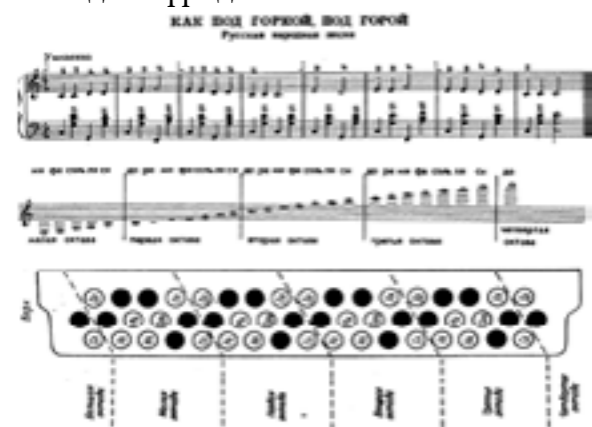
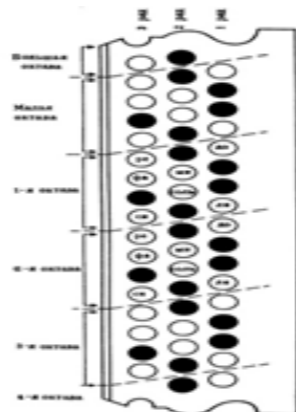
Гамма ойнау барысында сау сақ қойылым ережесі.

- 1 қатар 1 саусақ
- 2 қатар 2 саусақ
- 3 қатар 3 саусақ

3. Гамма жүйесімен таныстыру (ноталардың орналасуы)

C-dur схема бойынша саусақ қойып көрсетемін, гамманың нотасын жазып қоямын.

4. Шығармамен жұмыс жасау. Орыс халық әні «Там, за речкой». Ал енді осы шығарманы талдап, жайлап шығарайық. Өлшемі 2/4, 16 тактіден тұрады.

Ең алдымен оқушыдан I-ші тактінің ноталарының атауын айтып беруін сұрап, парақтан оқу деңгейін қадағалаймын. Оқушының жауабы. Дұрыс, соль және ре ноталары. Енді бұл ноталардың ұзақтықтары қандай? Оқушының жауабы, төрттік нота (ырғағын соғып көрсетемін)

1. Соль ми – 2 төрттік нота (1и, 2и) санаймын. Ары қарай оқушының шығара алатын жеріне дейін қарап, талдауды аяқтаймыз.

Бекіту: Қорытынды бөлім

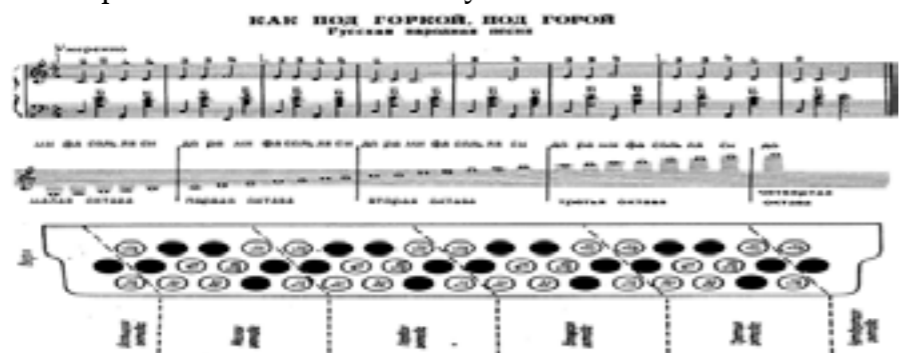
Оқушыдан сұрақ-жауап арқылы жаңа сабақты түсінгенін қорытындылап, аспапты үйренудің алғашқы кезеңін сұраймын:

1. Әр қатардағы ноталар атауын ата?

2. Баян аспабының түйме басқыштарын көрсетіп бер?
3. До мажор гаммасын орындап бер?

Үй тапсырмасы:

1. Оң жақ басқыш жүйесін жаттау.
2. До мажор гаммасын ойнау.
3. Шығарманы парақтан санап оқып ойнау.

4. Орыс халық әні «Как под горкой, под горой» шығарманы санап ойнап келу және ойнағанда мейіз көңіл бөлу.

Оқушының меңгеруін, зеректігі мен орындаушылық мүмкіндік деңгейін бағалаймын.

Олай болса, сабақ аяқталды. Сау болыңыздар!

БАЯН АСПАБЫН АЛҒАШ МЕНҒЕРТУДІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Болысбекова Бахытгуль Ансабековна,
Алматы облысы, Балқаш ауданының «Саз мектебі» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорыны, вокал сыныбының мұғалімі

Сабақтың тақырыбы: вокал сабағындағы дауыс жаттығулармен жұмыстың әдіс-тәсілдері

Сабақтың мақсаты: білім алушының әншілік өнері мен музыкаға, ән айтуға деген сүйіспеншілігін арттырудың тиімді жолдары туралы білім беру.

Міндеттері:

1. Әншілік өнер туралы түсініктерін дамыту, тиімді тәсілдерін меңгерту.
2. Вокалдық техниканы, арнайы тәсілдерді меңгертуді қамтамасыз ететін білім, дағды, шеберліктерінің мүмкіндіктерін қарастыру.
3. Сахналық мәдениетке тәрбиелеу жолдары.

Сабақтың барысы:

Ұйымдастыру кезеңі (Сәлемдесу)

Үй тапсырмасын сұрау

Қорытындылау

Жаңа сабақ өту

Жаңа сабақты пысықтау

Үйге тапсырма беру

Бағалау

Кіріспе.

Мұғалімнің ұйымдастыруы

1. Тұжырымдама:

Вокал өнерінің түрлері, ән айту мәнері туралы түсінік беру.

2. Кәсіби қарым-қатынас үшін жағдай жасау.

3. Денені дұрыс белгілеу.

Дем алу жаттығуларын жасау.

4. Тыныс алу жаттығулары.

5. Қорытындылау.

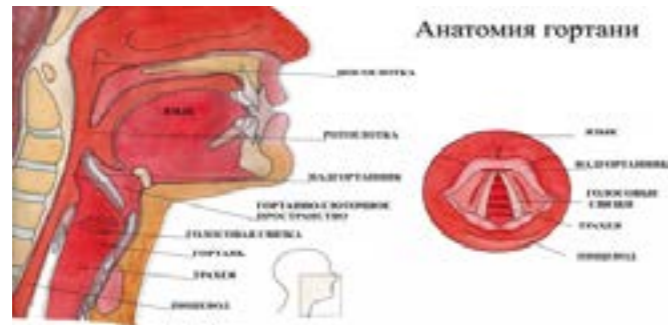
Үй тапсырмасын сұрау: Вокализ 1

Сұрақ :1. Вокализ дегеніміз не?

2. Вокализ (видео)

«Вокализ» – дауысты дыбыстардың көмегімен әуенді айту.

Вокализ 1 (Ф. АБТ) оқушы орындайды
ДҰРЫС ТЫНЫС АЛУМЕН ЖҰМЫС

Вокал сабағындағы ең маңызды бөлім - тыныс алу.
Тыныс алумен жұмыс жасау.

Техника правильного дыхания

Тыныс алуды нығайту.

Орындалатын шығарманың ырғағына байланысты белсенді тыныс алуды үйрету.
Ауызбен мұрын арқылы бір мезгілде тыныс алу. Егер тек мұрын мен ғана тыныс алынса онда алған тынысымыз шу болып естіледі.

Тыныс мүшелері

Қуыс мүшелері, Тыныс мүшелері.

Дыбыс шығаруда қатысы бар тыныс мүшелері деп аталатын мүшелердің ең бастысы - өкпе. Өкпе екі тарам қолқа арқылы кеңірдекпен жалғасады. Өкпе ауаны ішке тартқанда кеңейіп, ауаны сыртқа шығарғанда семіп отырады. Тілдегі дыбыстар өкпедегі ауаны сыртқа шығуына байланысты. Сөйлеу процесінде ауа өкпеден біртіндеп баяу шығады да, өкпеге бірден тез өнеді. Өкпенің қолқаның, көмекейдің және жоғары

резонаторлардың құрылысы. Тамақ және дауыс шымылдығы. Тамақ деп кеңірдектің кеңейген жоғары тұсы аталады. Тамақ сыртқы жағында жұтқыншақ немесе өңеш – тамақ жүретін жол болады. Оның ішкі жағында дауыс шымылдығы болады. Дауыс шымылдығы тамақтың ішкі жағында кеңірдектің екі жағынан бір – біріне қарсы біткен жиырымалы ет. Тамақтың ішкі жағындағы қабаттасып жатқан екі пар бүршіктің сыртқы екеуі жалған дауыс шымылдығы деп аталады. Бұлар дыбыс шығаруға қатыспайды, ал тамақ ішкенде, екі жағы қатты жымдасып, асты өңешке асырып жіберіп тұрады. Тек нағыз дауыс шымылдығы ауырған жағдайда қарлыққан, баяу дыбыс шығаруға шамасы келеді. Тамақтың ішкі жағындағы қабаттасып жатқан екі пар бүршіктің жиырымалы астыңғы екеуі нағыз дауыс шымылдығы деп аталады. Дауысшымылдығының аралығы қуысы немесе дауыс түтігі делінеді.

Қуыс мүшелері. Өкпеден келген ауа керіліп тұрған дауыс шымылдығына соғылып, дірілдің әсерінен пайда болған дауыс немесе үн тікелей қуыс мүшелеріне түседі де, белгілі резонанс (жаңғырық) пайда болады. Қуыс мүшелеріндегі кедергі мүшелердің қызметі арқылы дыбыстарға әртүрлі өң «рең» беріледі, тіл дыбыстары бірінен бірі ерекшеленеді. Қуыс мүшелеріне:

Ауыз қуысы және мұрын қуысы жатады.

Ауыз қуысында дыбыс шығаруға қатысы бар мүшелері: тіл, ерін, тіс түбі, таңдай, кішкене тіл, иек.

Тіл. Бұл – дыбыс шығаруда көп жұмыс атқаратын өте жылдам жылжымалы мүше. Ауыз қуысында бірде ілгері – кейін, бірде жоғары – төмен жүйіткіп, ауыз қуысындағы өзге мүшелерге не қақтығысып, не жуысып тұруынан дыбыстарға әр түрлі рең береді.

Ерін. Дыбыс шығаруда қатысы бар жылжымалы мүшенің бірі – ерін. Екі ерін бір – біріне жымдасып тұрып, өкпеден келген ауаның оны бұзып өтуінен [п. б] дыбыстары пайда болса, астыңғы еріннің үстіңгі ерін мен тіске келіп қатысуынан [ф. в] дыбыстары шығады, екі еріннің дөңгеленіп алға қарай шүйіріліп тұруынан ө, о, ү, ұ, у, дыбыстары жасалады. Сол сияқты дыбыс шығаруда екі еріннің кейін керілуінен дыбыс сапасы өзгереді. Сөйлеу тіліндегі езулік дауысты дыбыстарды: а, е, и, ә, э, і ән айтуда еркіндік дауысты дыбыстарына

жуықтап дөңгеленте орындайды.

Ән – төңіректегі шындықты терең тусінудің, жарқын, бейнелі формасы

Жаттығу :

1. Шар үрлеу
2. Самолет дауысын шығару «жжжж»
3. Мотоциклді оталдыру «ррррр»
4. Ормандағы дыбысты саламыз «шшшшш»

Интонацияны сезіну жаттығуы:

«Есектің ақыруы» И-а-И-а (интонация жоғарыға шығып, төменге түседі) «Орманда айғайлау» А-у-А-у (жоғары, төмен)

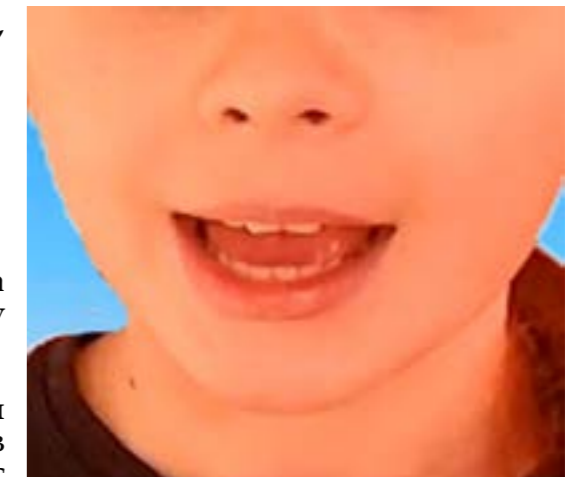
ДИКЦИЯ И АРТИКУЛЯЦИЯ

Келес бөлімде дикциямен жұмыс жасау яғни мәтінмен жұмыс. Дауысты дыбыстар мен дауыссыз дыбыстарды ескере отырып. Жеке-жеке жұмыс жасау.

Сөзі :Б.Әсіреңкеев

Әні: А.Маханбетова «Көңілімнен гүл терген»

1. Нотасымен жұмыс
 2. Мәтінмен жұмыс
 3. Музыкасын тыңдау
 4. Әнді минусымен орындау
- Сабақты қорытындылау
Үйге тапсырма беру.
Бағалау. (смайликтер арқылы)

ЫҚЫЛАС .«ЖЕЗКИІК» ШЫҒАРМАСЫН ТАЛДАУ

Муканова Кенжегуль Ажибаевна,
Алматы облысы, Балқаш ауданының «Саз мектебі» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорыны, қобыз сыныбының мұғалімі

Сабақтың мақсаты:

1. Білімділік: Ықылас «Жезкиік» күйімен таныстыру, талдау және оның шығу тарихына тоқталу.
2. Дамытушылық: оқушының Ықылас өміріне, туындыларына деген қызығушылықты, қазақ музыкасына деген мақтаныш сезімін ояту. Оның бойына ұлттық құндылықтарын сіңіру. Кәсіби музыка тарихына терең оймен көңіл бөліп, ұлттық сезіммен тыңдай және орындай білуге баулу. Оқушының ұлттық аспаптар жөнінде ой-өрісін, тілін дамыту, пәнге деген қызығушылығын арттыру, ұлттық мәдениетке деген ықыласын ояту.

3. Тәрбиелік: ұлттық аспаптарды толық білуге және ұлттық құндылықтарды бағалай білуге тәрбиелеу. Қазақ музыка өнеріне деген сүйіспеншілігін дамыту.
Сабақтың түрі: жаңа сабақты меңгерту.
Сабақтың әдіс-тәсілдері: сұрақ-жауап, түсіндіру, музыка тыңдату.
Көрнекіліктері: үн-таспа, күйші, композиторлардың портреті, қобызшы орындауындағы шығармалар тыңдату, аспап суреті.

Сабақтың технологиялық картасы

Сабақтың барысы	Мұғалімнің қызметі	Оқушының қызметі	Күтілетін нәтиже
I. Ұйымдастыру	1. Сәлемдесу 2. Оқушының сабаққа дайындығын тексеру Психологиялық ахуал туғызу, көңіл-күйін көтеріп, назарын сабаққа бұру	1. Сәлемдеседі	Оқушы сабаққа әзір отырады, өз міндетін түсінеді. Мұғалім талаптарын мүлтіксіз орындайды. Қызығушылықтары бойынша жұмыстанады
II. Үй тапсырмасын тексеру. Ой толғау.	Оқушыға ой толғау тапсырмасын беру арқылы, өткен сабақтағы білімдерін тексереді: 1. Гамма «Ре мажор» 2. Этюд Е.Гнесина	1. Оқушы өзі орындаған шығарманың атын, авторын атайды? 2. Сұрақтарға жауап береді 3. Жатқа ойнап береді	Гаммамен, этюдты жатқа ойнауды білді

III. Өткен материалдарды қайталау арқылы жаңасын қабылдауға дайындық	1. Қобызбен орындалатын «Жезкиік» күйін саз мектебінің түлегі Сламбек Динаның орындауында тыңдату 2. Жаңа сабақ Ықыластың күйі «Жезкиік» 3. Нотасын кітаптан көрсетіп, әр тактысын талдап үйрету	1. Оқушы кітаптағы ноталарды көре отырып, өткен сабақты еске түсіреді 2. Қобызшының орындауында күй тыңдайды	1. Оқушының зейіні дамиды 2. Өткен тақырыпты санасына бекіте отырып, аспап туралы түсінігі молаяды 3. Қобызбен орындалатын күйлерді түсініп тыңдауды үйренеді 4. Қобызбен ойнау шеберлігін көзімен көреді 5. Аспапта ойнауды үйренуге деген қызығушылығы оянады
		 	
			

IV. Ұлттық аспап қобыз туралы біліктері мен дағдыларын бекіту	Шығармашылық жұмыс.	Қобыз аспабы туралы бар білік-дағдысын көрсетуге тырысты	Оқушы ұжымда шығармашылықпен жұмыстануды үйренеді, білімін толықтырады
V. Үйге тапсырма	«Жезкиік күйінің» 1-бөлімінің нотасын жаттау. Мұғалім күйдің нотасын береді	Үй тапсырмасын күнделікке жазады	Үй тапсырмасын тиянақты дайындауды үйренеді
VI. Қорытынды бағалау	1. Шығармашылық оқушының біліктіліктерін бағалау	Оқушы өзінің біліктілігі мен жаңа тақырып бойынша естіп-білгендерін қорытады	Жаңа тақырыпты ықыласпен тыңдап түсінуді үйренеді

ПРИМА ҚОБЫЗ АСПАБЫН ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Ибраимова Мадина Махсатқызы,
Алматы облысы, Балқаш ауданының «Саз мектебі» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорыны, қобыз сыныбының мұғалімі

Сабақтың мақсаты: Әдіс-тәсілдерді насихаттау арқылы оны пайдалануға қызығушылығын арттыру. Топтық жұмыс арқылы өзара ынтымақтастық үлгісін көрсету.

1. Білімділік: қазақтың ұлттық аспабы қобыз аспабымен таныстыру және оның шығу тарихына тоқталу.

2. Тәрбиелік: ұлттық аспаптарды ажырата білуге және ұлттық құндылықтарды бағалай білуге тәрбиелеу.

3. Дамытушылық: оқушылардың ұлттық аспаптар жөнінде ой-өрісін, тілін дамыту. Қазақ музыка өнеріне деген сүйіспеншіліктерін арттыру.

4. Көрнекіліктері: интерактивті тақтамен жұмыс, үн таспа, күйші, қобызшы орындауындағы шығармалар тыңдату, қыл қобыз аспабы, аспап суреттері.

Ұйымдастырушылық кезең: Сәлемдесу.

Сабақ барысы: Слайд.

Халық аңызына қарағанда, қобыз аспабын Қорқыт ата жасаған және оған алғаш рет күй шығарып тартқан деп жатады... Оның қобызды ойлап табуы жөнінде ел арасына кеңінен тараған аңыз бар. Онда былай делінеді...

«Қорқыт жасынан өте ұғымтал, құйма құлақ болып өседі. Сол кездегі аспаптардың бәрінде ойнайды екен. Алайда, ол оған қанағаттанбай, адам мен жануардың үнін, табиғаттағы құбылыстар мен дыбыстарды жеткізетін жаңа бір аспап жасағысы келеді. Он ойланып, тоғыз толғанады. Қарағай ағашын кесіп әкеліп, одан бір нәрсенің жобасын жасайды. Бірақ әрі қарай не

істерін білмей қиналады. Күндер осылай өте береді. Бір күні шаршап отырып, көзі ілініп кетіп, түс көреді. Түсіне періште енеді. Ол балаға: «Қорқыт, жаққан қобыздың 6 жасар нар атанның жілігіндей екен. Енді оған нар терісінен жасалған шапақ, ор текенің мүйізінен ойылған тиек, бесті айғырдың күйірығынан тартылған қыл ішек жетпей тұр. Осылар болса, аспабың сайрағалы тұр екен», - деп кеңес береді. Қорқыт ұйқысынан ояна салып, осы айтылғандардың бәрін жасайды. Қобызды қолына алған кезде аспап боздап қоя беріпті. Қобыз үнін бар табиғат, ұшқан құс, ескен жел, жүгірген аң... бәрі тоқтай қалып, құлақ түре тыңдапты». Ежелден қобыз аспабын кие дарыған адамдар ғана ойнай алған. Екіншісі бірі ойнап кете алмайтын сыры мен қыры мол аспапты жыраулар мен абыздар, ұзандар мен бақсылар ғана қолданған. Халқымызда қобыз аспабын музыкалық инструмент емес, көбінесе бақсы-шамандардың құралы деген пікір қалыптасқан. Уақыт өте келе діни мақсатта ғана емес, қыл қобызға арнап күйлер жаза бастады. Кейінірек заман талабына сай аспаптарды жетілдіру керек болған. Осылайша альт, прима қобыз аспаптары дүниеге келді.

Жалпы Прима қобыз аспабы қалай дүниеге келді? Қазақ тарихында бұл аспап болмаған. Ерте дәуірде қыл қобыз аспабы болған. Оны жалпы қобыз деп атаған. Көрші

Қырғыз елдерінде кумуз деп жатады. Қазір сіздерді прима қобыз аспабымен таныстыратын боламын. Жалпы шығу тарихына тоқталатын болсақ, бұл аспап 1934 жылы пайда болған. Бұл аспаптың пайда болуына негіз болған адам А.Жұбанов. Сол жылдары халық аспаптары оркестрін ең алғаш қазақ тарихында сахнаға шығарып құрған. Оркестр үлкен ауқымды ұжым болғандықтан ол жерде әр түрлі дыбыстар керек. Сол кезде қыл қобыз немесе басқада аспаптар ойналғанда жоғарғы дыбыстардың жетіспеушілігі байқалған. Жоғарғы дыбыстарды көбейту мақсатында осы аспапты жаңаша түрде ойлап тапқан екен. Алғашқыда бұл аспапта 3 ішек болған және жезден жасалынған. Кейінірек дами келе 4-ші ішек қосылған. Алғашқыда соль, ре, ля ішектері болса, кейінірек ми ішегі қосылып скрипкаға ұқсас аспап болып шықты. Бірақ бұл аспапты скрипканың көшірмесі деуге келмейді. Себебі өзіне тән әдемі қоңыр үні бар.

Аспапты үйрету тәсілі.

Оқушымен жұмыс. Исатай Алуа. 5-сынып.

Орындыққа отыру. Аспапты қолына ұстатып, оқушының денесін емін-еркін бос ұстап, тік отыруына ерекше көңіл бөлу керек. Орындықтың шетіне отырып, қобызды екі тізенің ортасына тік қойып, басын сол жақтағы бұғананың үстіне тірейді. Қазіргі кезде оқушылардың көбі қысқышы бар қобызда ойнайтын болғандықтан, аспапта ойнағанда оң және сол аяқ шамамен бір деңгейде болады. Оң аяқты сәл алдыға шығаруға болады. Аяғы жерге толық тиіп тұруы қажет.

Ойнау тәсіліне келсек, бұл аспапты ойнаудың тәсілі өте күрделі десек болады. Оқушы ең алдымен оң қолды, яғни, оң қолдағы ысқышты ұстап үйрену керек. Ысқыштың құрылымы ерекше. Таяқтан және аттың қылынан жасалған. Осы ысқыштың әсерінен жақсы дыбыс шығады. Қобыз аспабын меңгергенде оң қолға мән береміз. Оң қолды меңгеруге көп уақыт кетеді. Себебі дыбыстың әдемі, катты немесе жұмсақ шығуы осы оң қолға байланысты. Ысқышты ұстаған кезде бас бармақ төмен жақта, қалған саусақтар бірінен соң бірі орналасады. Бірінші саусақтың үлесі зор. Себебі, ойнаған кезде саусақты басыңқырап ойнаса катты дыбыс береді, бәсеңдетіп ойнаса дыбыс бәсең шығады. Оқушы қобыз ұстауды, бос ішекте ысқышты жүргізіп үйренгеннен кейін, сол қолды қою тәсілі үйретіледі.

Ал, сол қолдың әдіс тәсіліне келсек, ерекшелігі скрипкада ішектің астында перне болады. Соған саусақтың ұшын басып ойнай береді. Ол біраз жеңілдетеді. Ал қобыз ішектерінде ешқандай перне жоқ. Сондықтан ішектің арасына саусақтың көбесін кіргізіп ойнаймыз. Ішекке саусақтарды дұрыс қойып, әр саусақтың көтеріліп-түсірілуі үйретіледі. Осы екі қолды жақсылап меңгерсе аспапты тез үйреніп кетеміз. Бұл аспапта лирикалық әндермен қоса күйлерді де ойнаймыз. Бұл аспап төменгі, орта және жоғарғы регистрлі болып бөлінеді. Төменгі регистр соль, ре ішегі.

Соль мижор гаммасын ойнату. Төменгі регистрда күйлер көп ойналады.

Қорқыт «Қоңыр» күйі.

Ортаңғы және жоғарғы регистр ля, ми ішектері.

Ля минор гаммасын ойнату.

Ортаңғы және төменгі регистрда көбіне классикалық шығармалар орындалады.

А.Жұбанов «Вальс».

«Қарағайдың түбінен
Қайырып алған, қобызым.

Үйеңкінің түбінен
Үйіріп алған қобызым.

Желмаяның терісін
Шанақ қылған қобызым.

Ортекенің мүйізін
Тиек қылған қобызым.

Бесті айғырдың күйірігін
Ішек қылған қобызым.

Құлағыңды бұрайын,
Осы айтқаным болмаса,

Қайырып жерге ұрайын!», - дей келе халық әні «Илигай» әнімен бүгінгі шебер сыныбымызды қорытындылаймыз!

ҚҰРМЕТТІ ӘРІПТЕСТЕР!

«Қосымша білім және тәрбие» педагогтерге арналған республикалық оқу-әдістемелік журналы бүгінгі таңда еліміздегі балаларға арналған қосымша білім беру жүйесінде жалғыз республикалық басылым болып табылады.

«Қосымша білім және тәрбие» журналының мерзімдік шығарылымы: 1 жылда 4 рет қазақ және орыс тілдерінде.

Журналда оқу-тәрбие үдерісіндегі инновациялар мен инновациялық технологиялар жөнінде мақалалар және тағы басқа материалдар жарияланады. Біздің журналымыздың оқырмандары – жалпы орта, қосымша (оқушылар үйі, сарайы, балалар мен жасөспірімдер шығармашылығы орталығы; жас натуралистер, туристер, техниктер станциялары; балалар өнер мектебі, балалар музыка мектебі, балалар көркемөнер мектебі; балалар аула клубы және т.б.), кәсіптік және техникалық білім беру ұйымдарының, балалардың қоғамдық ұйымдарының педагогикалық қызметкерлері.

Журнал редакциясының келісімі бойынша Сіз ұйымның қызметі туралы және мерейтойлық материалдарды жариялай аласыз.

Сіз толық ақпаратты 8 (7172) 64-27-31 телефоны немесе e-mail: k.jurnal@mail.ru арқылы біле аласыз

УВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ!

Республиканский учебно-методический журнал «Қосымша білім және тәрбие» для педагогов на сегодняшний день является единственным республиканским изданием в системе дополнительного образования детей в Казахстане.

Периодический выпуск «Қосымша білім және тәрбие»: 4 раза в год на казахском и русском языках.

В журнале публикуются статьи об инновациях и инновационных технологиях в учебно-воспитательном процессе и другие материалы.

Читатели нашего журнала – педагогические работники организаций общего среднего, дополнительного образования детей (дворец, дом школьников, центр детского и юношеского творчества; станции юных натуралистов, туристов, техников; детская школа искусств, детская музыкальная школа, детская художественная школа; детский дворовый клуб и др.), технического и профессионального образования, детских общественных организаций.

По согласованию с редакцией журнала Вы можете опубликовать юбилейные материалы и о деятельности организации.

Более подробную информацию Вы можете получить по телефону: 8 (7172) 64-27-31 или e-mail: k.jurnal@mail.ru